

Vattenkonferensen 2008: Nya vattenkartor och mer samverkan

Årets vattenkonferens hade temat **Hur mår våra vatten? Vattenmyndigheten i norra Östersjöns vattendistrikt presenterade en rykande färsk rapport med kartor över statusklassningen av alla vatten inom sitt distrikt. Statusklassningen utgör grunden för det fortsatta arbetet med åtgärdsplaner för att nå målet att alla vattenförekomster ska uppnå ”god vattenstatus”. Ett genomgående tema under konferensen var också samverkan. Både myndigheter och näringen inbjöd till en utökad samverkan i den framtida vattenförvaltningen och på konferensen redovisades exempel på framgångsrikt samarbete.**

– **Lennart Sorby från Vattenmyndigheten i norra Östersjöns vattendistrikt** presenterade de nya vattenkartorna som tydligt visade att många vatten i dag inte har god status i något avseende. Målet är att alla vatten ska ha god status 2015. Bakom klassningen av vattenförekomsterna finns ett antal bedömningar av växter i vattnet, växtplankton, bottenfauna och fisk. Många gånger beror brister på övergödning eller vandringshinder. Nu kommer det att ske ett samråd kring klassningarna, och mer information ska samlas in för de områden där dataunderlaget har varit svagt. Under 2008 ska ett förslag på åtgärdsprogram tas fram. En grundbult i EU:s vattendirektiv är att arbetet ska göras i samråd med alla intressenter kring vattnet.

– **Lars-Erik Liljelund från Naturvårdsverket** redogjorde för arbetet med *Baltic Sea Action Plan*. Där fastställs att

- siktdjupet i Östersjön ska öka
- närsaltskoncentrationer och algbloomingar ska ligga nära naturliga nivåer
- utbredningar av växter och djur liksom syreförhållanden ska vara naturliga.

Modellberäkningar har gjorts för att fastställa hur stor reduktion som krävs. Betinget har sedan fördelats på flera länder. För Sveriges del handlar det preliminärt om att ta bort 20 000 ton kväve och 290 ton fosfor. Ett åtgärdsprogram ska tas fram till 2010 och vara genomfört till 2016.

– **Mats Persson från Jordbruksverket** redogjorde för den senaste tidens snabba förändringar för hela jordbruksnäringen. Den nya EU-politiken med frikoppling av jordbrukarstöden, dvs. att stöd betalas ut oavsett vad jordbrukaren producerar, har lett till kraftig minskning av spannmålsarealen. Under 2007 blev det plötsligt brist på spannmål på världsmarknaden och priserna rusade i höjden. Nu har trädeskravet i jordbrukarstöden slopats, och vi kan se framför oss såväl en ökning av både odlingsareal och -intensitet som problem med höga foderpriser och dålig lönsamhet i djurhållningen. Samtidigt som detta är en positiv utveckling för svenskt jordbruk kan det leda till ökade förluster av växtnäring. Arbetet med att minimera de negativa effekterna måste därför fortsätta med hjälp av t.ex. Greppa Neringen. EU:s lagstiftning kommer också att få en allt större betydelse.

– **Carl Johan Lidén från Jordbruksverket** berättade att verket kommer att vara mera inblandat i arbetet med den nya vattenförvaltningen framöver. Han berättade om det åtgärdsprogram som Jordbruksverket arbetar med i dag. I detta ingår rådgivning, miljöstöd och lagstiftning. Under 2008 ska en halvtidsutvärdering göras av landsbygdsprogrammet. Då kan det vara aktuellt att göra ändringar av miljöstöden för att bidra till att nå god vattenstatus. Ett EU-direktiv för hållbar användning av växtskyddsmedel är på gång. Det kommer att öka kraven på dem som tillhandahåller växtskyddsmedel. En svensk handlingsplan, som beaktar både det nya direktivet och vattendirektivet, ska vara klar 2008.

Fortsättning på sidan 6.

Fortsättning från sidan 5.

”Nya vattenkartor ...”

– **Lars-Göran Pettersson från LRF** beskrev vad som pågår inom hans organisation för att lantbruket ska vara väl förberett för samverkan inom vattenförvaltningen. Mycket har redan gjorts på svenska gårdar t.ex.

- bättre gödselhantering
- vintergrön mark
- jordbearbetning på våren
- ändrad djurtäthet
- inrättade av skyddszoner
- byggande av våtmarker.

LRF är också mycket engagerade i Greppa Näringen. Stora investeringar har redan gjorts och i det fortsatta arbetet är det nödvändigt att också tänka på konkurrenskraften. Kostnaden för en ny åtgärd måste vägas mot miljönyttan. I dag har LRF anställt tio regionala vattendirektivsamordnare, haft kurser för medlemmar, deltagit vid bildandet av vattenråd och tagit fram ett studiecirkelmateriale.

– **Rune Hallgren och Johanna Alkan-Olsson** har varit engagerade i ett framgångsrikt samverkanprojekt på Östgötakusten. Under många möten har de berörda gemensamt kommit fram till vilka mål de vill nå och vilka åtgärder som kan vara lämpliga. Flera forskare har medverkat i arbetet och det har gjorts modellberäkningar som underlag för vidare diskussioner. Johanna har studerat samverkansprocessen och sammanställt en lista med goda råd.

– **Sif Johansson från Naturvårdsverket** förklarade för deltagarna varför Östersjön blommar och hur både kväve och fosfor kan påverka övergödningssituationen. I havet är det ofta kvävetillgången som styr tillväxten, och så är det även i Östersjön på våren. Den blomning som sker på våren förbrukar inte all fosfor. När alger från vårbloomingen ska brytas ner uppstår syrefria förhållanden som leder till ytterligare frigörelse av fosfor från sedimenten. Detta innebär att det fortfarande finns gott om fosfor i vattnet när sommaren kommer. Det är denna fosfor som kan utnyttjas av de blågröna algerna. Dessa kan fixera kväve från luften vilket alltså gör dem oberoende av kvävehalten i vattnet. Fisket påverkar också

genom att mängden rovfiskar minskar, medan mängden fiskar som äter djurplankton ökar och mängden djurplankton således minskar. Eftersom djurplankton också äter växtplankton, så ökar även mängden växtplankton.

– **Martin Larsson från Vattenmyndigheten i norra Östersjöns vattendistrikt** menar att det finns åtgärder redan i dag som kan bidra till att förlusterna av fosfor minskar. Ska vi kunna minska förlusterna måste vi dock börja agera redan nu! Han redovisade som exempel tre sådana åtgärder:

- bygg sedimentationsdammar
- anpassa spridningstidpunkterna för stallgödsel
- inrätta skyddszoner på rätta ställen.

– **Janne Linder från Jordbruksverket** berättade om pilotprojektet Greppa Fosfor. Syftet med projektet är att prova kostnadseffektiva åtgärder i tre pilotområden och sedan följa upp vilken effekt som går att nå på halterna i avrinnande vatten. Pilotområdena finns i Västmanland, Östergötland och Halland.

– **Anders Finnson från Svenskt Vatten** berättade om hur vattendirektivet också är till för att skydda våra grundvattenförekomster. Ytvattentäcker ska ha skyddsbestämmelser senast 2009 och grundvattenformationer ska ha ett långsiktigt skydd senast 2010. Ambitionen är att ha så bra kvalitet på råvattnet att det räcker med enkla reningsåtgärder för att få fram bra dricksvatten.

– **Dokumentation från konferensen** kommer att läggas ut på <www.vattenmyndigheterna.se>. Konferensen arrangerades av Jordbruksverket, Vattenmyndigheterna och Greppa Näringen i samarbete med LRF, Hydrotekniska sällskapet, Länsstyrelsen i Västmanlands län och Västerås stad. Ca 260 personer från LRF, kommuner, länsstyrelser, forskare, konsulter och andra vattenintresserade deltog i konferensen.

Janne Linder

Jordbruksverkets växtnäringseenhet, Uppsala